

Za koňmi v Mongolsku

Lepší než telekonvertor

Petr Jan Juračka
www.juracka.eu, juracka@natur.cuni.cz
www.facebook.com/petrijanjuracka
In flagranti, aneb fotograf zpravidla netuší, kde se jeho objekt nachází.
 Foto: Miroslav Bobek

2/3

Zhruba od mých jedenácti let jsme s otcem často chodili fotit k nedalekému rybníku a do přílehlých lesů. Jedním z mých nejtěžších fotografických námětů vůbec byly užovky – získat jejich ostrý snímek, nejlépe zrovna se skokanem v tlamě, byl můj velký fotografický sen. Fotil jsem tehdy Zenitem Es, převážně na FujiFilm Superia 400 a EquiColor 100. Na užovky jsem pak nejčastěji brávil teleobjektiv Tair 300/4. Asi si dovedete představit, v čem byl největší problém – i za pravého poledne se ve stínu stromů na břehu nejrychlejší expoziční časy pohybovaly kolem 1/125 sekundy, a to není úplně krátký čas. Produkoval jsem tak jednu podexponovanou mazaninu za druhou. Pomalé a nepřesné manuální ostření, pot na čele, nestabilní pozice... Na tu vesele kmitající figurku stěží nesoucí velký objektiv byl už z dálky celkem unikátní pohled. Zlobil jsem se na sebe i na ten pitomý krám, ale nechat toho, to jsem nikdy nemohl. „Však si jednou vzpomeneš a bude se ti to hodit, che, che,“ říkával obvykle táta ve stínu s úsměvem...

„To víš. Je těžké je najít, natož fotit. Uvidíš na místě, ale nečekej, že to bude tak snadné jako v Khomiin Talu. Možná je vlastně neuvidíš vůbec...“, ale líbit se ti tam bude, to je jisté,“ řekl mi o patnáct let později pan Ganbátar, ředitel mongolské rezervace Gobi B. Ptal jsem se jej totiž na možnosti focení divokých koní v oblasti Tachin Talu, kam mě ostatně vyslala pražská zoo, abych zdokumentoval činnost místních rozvojových projektů, život tamních divokých koní (tedy zejména těch koní, které sem zoo dovezla už před rokem) a taky následující transport koní Převalského, který

se již velmi blížil. Pořídít ty fotky bylo pro mě celkem důležité, proto jsem se snažil získat maximum indicií předem. Dostalo se mi však jediné spolehlivé informace, a to, že koně budou strašně daleko. Od okamžiku, kdy byli vypuštěni z ohrady, získali na plachosti a přiblížit se k nim na otevřených pláních pouště Gobi byl velmi těžký úkol.

Následujícího dne, zhruba po dvou hodinách hledání starým dobrým džípem UAZ 469, jsme skutečně pětihlavé stádo divokých koní viděli. Tedy viděli... Já je nemohl najít ani daleko-

hledem. Zkušení Mongolové tedy dalekohled umístili na kameny a namířili přímo na koně, abych je v něm měl šanci po nějaké době najít. Na vzdálenost pěti kilometrů to byly takové drobné tečky s nožičkami. Místní pastevci však vidí koně na tuto vzdálenost i pouhým okem a ještě poznají, v jakém stavu jsou. A samozřejmě také poznali, o které koně se jedná – byly to právě loni transportované klisny Xara, Anežka, Spela a Greta, společně s divokým hřebcem Erkhesem. Krom obou pastevců a mě byla ještě v džípu tlumočnice Jana se synem a česká dívka ze zcela jiného projektu, než byl ten náš.

23. ČERVNA 2013, KHOMIIN TAL

Od začátku bylo jasné, že fotografovat koně v Gobi B nebude tak snadné jako v Khomiin Talu, kde jsou na člověka zvyklí.

TECHNIKA:

Nikon D800, Sigma 300 mm f/2,8 APO EX DG HSM, čas 1/2000 s, clona f/7,1, ISO 900, korekce -0,7 EV

Říkejme jí třeba A. Od okamžiku, kdy jsme koně poprvé zahlédli, utekl již nějaký čas. Pomalu jsme se jim snažili přiblížit schováním za horizontem, zcela mimo cesty a poměrně členitým terénem. Vjeli jsme do vyschlého koryta potoka a najednou byli koně přímo proti nám na vzdálenost asi tří set metrů. Super! Řidič rychle zacouval za dunu a my tiše a pomalu opustili auto. Nasazoval jsem rychle pevnou třístovku a jal se plížit. Sebemenší zvuk nebo neuvážený pohyb mohly způsobit, že stádo již neuvídíme. Když tu najednou A. neohroženě vyskla

z vrcholku nedalekého kopečka: „Ňuňuňu, ti jsou ale úžasní!“ Začala rychle pořizovat úplně super fotičky miniaturním, blankytně modrým kompaktem a převaláci byli rázem v hajzlu. Naštvaně jsem udělal pár rychlých záběrů, co kůň, to pár desítek pixelů z celkového rozlišení 36 Mpx...

„Tak co, stihl jsi to? To byl ale foťr, vid? Můžu se podívat, jaký máš fotky? Určitě budou krásný!“ zeptala se A. a upravila si kolem krku přehozený lososový šátek. Ukázal jsem jí tu hrůzu lehce

naštvaně na displeji. „Jé, vždyť takhle je to úplně v pohodě, ne? Já se jen potřebuju podívat, že těm koníčkům nic nechybí, že mají pěkný bříška a dobrý. To si ve fotošopu vyříznu a dostřím a bude to fajn...“ „Jenomže já jsem tady kvůli trochu jiným fotkám,“ zamumlal jsem tiše. Situace se pak opakovala ještě jednou, až jsem všechny nemongolské společenstevní poprosil, aby neopouštěli auto. Už nikdy. Přijeli jsme tedy již na třetí stanoviště, koně víc jak půl kilometru daleko. A hlavně pod námi. Problém jsem měl také s ostroty, rozhodně to nebylo pixel na

To, co byl schopen vidět tento pastevce pouhýma očima, já nedokázal ani s dalekohledem.

Fotek koní, jako je tato, mám doslova tisíce. Prakticky jsou ale k ničemu.

28. ČERVNA 2013, TACHIN TAL

Krajina Gobi B je skutečně mystická. Přestože tu není žádná vegetace, najít divoká zvířata není snadné, ať již pro velké vzdálenosti nebo pro členitý terén. Pohled z hřebene Ilmen na horu Serven.

TECHNIKA: Nikon D800, Nikon 28 mm f/1,8 AF-S G, čas 1/80 s, clona f/11, ISO 100, korekce -0,7 EV

Náš super džíp. Na snímku je vidět rančer v okamžiku rádiového spojení se strážním postem.

pixel. Co s tím? Rozhodl jsem se opřít o vlastnosti jednoho z nejlépe hodnocených čipů současnosti, tedy Nikonu D800, a nastavil jsem automatickou kontrolu citlivosti. Proč? Protože jsem chtěl fotit v preferenci clony a s clonami experimentovat (přeci jen, kresba objektivu se od zvolené clony velmi úzce odvíjí), přitom jsem ale chtěl mít záruku dostatečně krátkého času a neriskovat, že se mi pohybem ruky, tetelícího se vzduchu nebo pohybem koně snímek rozostří. Jako maximum jsem nastavil ISO 1600, protože to je citlivost, při které na daném čipu nevzniká za denního světla prakticky žádný šum. Jako nejdelší přijatelný expoziční čas jsem pak zvolil šílenou hodnotu 1/4000 s. Raději šum než mazanina. A hle, fungovalo to. Tedy skoro. Relativně ostrých snímků jsem dosáhl zhruba při 30% zmáčknutí spouště, to není špatné... Ale žádný snímek není ostrý úplně. Ať jsem dělal cokoliv, docházelo k mírnému zamlžení. Chvilí mi trvalo, než jsem byl ochoten si přiznat, že je to důsledek právě onoho horkého vzduchu, díky kterému se celý obraz jevil jako fata morgána. Jak mi později vysvětlil Michal Sváček, tetelící vzduch je právě jedním ze stěžejních problémů fotografování na olympijských hrách. Těch letních, samozřejmě.

Naznačil jsem tedy oběma pastevcům, že půjdu za koňmi pěšky a ať na mě počkají. Nechal

jsem na kopci prakticky všechny svoje věci, vzal jsem si jen tělo s plně nabitou baterií a objektiv. Začalo peklo. Shrbeně jsem pomalu došel za horizont a pak se tiše přiblížil na jeho okraj. Představoval jsem si, jak budou koně v hledáčku hned větší, vždyť jsem skoro o sto metrů blíže! Byli. Ale jen o pár pixelů. K dalšímu horizontu to bylo zase sto metrů, z nichž půlku jsem musel urazit bez krytí. Trvalo mi to dlouho, jedno oko pořád sledovalo koně, druhé pak, kam velmi opatrně a hrozně pomalu šlapu. Metr za metrem, až jsem se mohl schovat za horizont. Hned jsem pak zrychlil a dosáhl dalšího,

mnohem bližšího horizontu. Nic. Nasadit právě pro tento případ zakoupený telekonvertor by jistě pomohlo, ale nejsem si zcela jist jeho kresbou, a tak jsem jej raději nechal v autě. To raději udělám fotky bez něj a budu řezat... běželo mi hlavou, vždyť rozlišení na to mám. Druhý problém bylo pak jasné, ostré slunce, které koním do tváří vrhalo hluboké stíny. Co s tím? Nastavil jsem silnou podexpoziční -1,7 EV, abych měl jistotu, že se vyhnu přepalům. Podexponované oblasti pak vytáhnu z formátu RAW, obrovský dynamický rozsah čipu D800 (> 14 EV) mi to přeci jistě umožní.

10:27

10:57

11:52

Lepší než telekonvertor i jakýkoliv zoom bylo se „prostě přiblížit“. Na prostředním snímku je dobře patrný kámen, který mi poskytl skvělý kryt.

26. ČERVNA 2013, GOBI B

Výsledný snímek stáda pražských klisen s divokým hřebcem Erkhesem (druhý zleva). Pakliže by vás zajímalo, co jsou ty obojky na krcích dvou předních klisen, jedná se o speciální GPS (jedna je dokonce s kamerou), které jim byly nasazeny jen několik týdnů před inkriminovaným focením. Nedávný odchyt a s ním spojený stres byly patrně také důvodem mnohem větší plachosti, než je obvyklé.

TECHNIKA: Nikon D800, Sigma 300 mm f/2,8 APO EX DG HSM, čas 1/4000 s, clona f/7,1, ISO 400, korekce -1,7 EV

4. ČERVENCE 2013, TACHIN TAL, GOBI B

Úplně opačný extrém je fotografování koní v aklimatizační ohradě. Na snímcích jsou „naši“ koně dva dny po již třetím úspěšném transportu. Jsou na lidi zvyklí, navíc nemají kam před člověkem utéct.

nahoře: **Spange a Barča** (zleva), **TECHNIKA:** Nikon D800, Nikon 180 mm f/2,8D ED-IF AF, čas 1/2000 s, clona f/5,6, ISO 800, korekce –1,3 EV

dole: **Barča**, **TECHNIKA:** Nikon D800, Nikon 180 mm f/2,8D ED-IF AF, čas 1/2000 s, clona f/5,6, ISO 500, korekce –1,3 EV

Zbývalo vyřešit poslední bod – vzdálenost. Mám obrovské štěstí, že se koně drží na místě. Netuším, proč a co je tam vlastně drží, zda voda či dobrá pastva. Ale je mi to jedno. Hlavní je, že mám šanci se pomalu, velmi pomalu přibližovat a nebyť při tom viděn. Začal jsem se plazit po kolenou. Horký písek páčil jako rozpálená plotna. Do kůže na ruku i nohu se mi přitom vrážely trny všelijakých rostlin, drobné kamínky řezaly neméně bolestivě. Fotoaparát jsem vždy kladl kousek před sebe a plazil se za ním. Ve sluneční cloně objektivu se brzy vytvořila silná vrstva písku, kterou jsem musel před každým focením opatrně vysypat. Písek se však dostával i do méně bezpečných částí fotoaparátu, byl jej plný i přední clonový kroužek. Před každým snímkem jsem ulehl na zem a opřel se o rudé lokty. Pořád jsem byl příliš daleko. Nastal tedy čas na odvážný plán – doplazil se až ke kameni, který je těsně u koní. Dokážu-li se držet přesně v jeho zákrytu, budu mít možná štěstí a můžu se dostat na vzdálenost cca sta metrů. Vítr fouká směrem ke mně, to je velká výhoda. Sunul jsem se doslova centimetr za centimetrem, tiše, pomalu. Dva dny už mě navíc škrábe v krku, jak rád bych si teď odkašlal!

K onomu kameni jsem se dostával příliš mnoho nekonečných minut. Z očí jsem sejmul brýle

a strčil je kapsy, abych se vyhnul odleskům. Mezitím kousek za mnou proběhla gazela džejran, ale nevěnoval jsem jí pozornost. Pot mi stékal po čele a já vzpomínal na ten rybník doma. Vysněnou kótu jsem po čase skutečně dobyl a začal jsem fotit ze zákrytu v mnohem přívětivější vzdálenosti – pod 80 metrů totiž tetelící se vzduch kvalitu fotek neovlivňuje. Hurá! Švihl jsem snímek za snímkem, na gigabajty nehledě. Na co jsem však musel hledět, byla rychlost zápisu na kartu. S tak vysokým rozlišením se totiž i rychlá profesionální karta plní velmi rychle. To dopoledne jsem však taky udělal více než tisíc fotek za dvě hodiny. Uf. Takže sláva, mám nafoceno. Co dál? „Přeci se jen tak nezvednu a neodejdu,“ řekl jsem sám sobě velmi tiše. Rozhodl jsem se využít momentu překvapení – koně o mně totiž zjevně vůbec neví. Postavím se tedy a půjdu přímo k nim. V lepším případě na mě budou několik sekund rozpačitě zírat, čímž získám prostor pro další fotky. V případě horším prostě utečou. A tak jsem si konečně odkašlal a lehkou chůzí zamířil k nim. Trvalo jim dobře pět fotek, než si mě všimli. Kobyly velmi znejistěly, ale stály na místě. Naopak pro mě velmi nečekaně se zachoval hřebec Erkhes – šel ke mně! Váhavě kýval hlavou a prohlížel si mě. Já jeho kývání opětoval objektivem, musel to na mě zas být pohled... Nicméně kývání zjevně zabralo a dostali jsme se k sobě tak blízko, že jsem začal vzpomínat, jak bolí koňské kousnutí. Naprostý luxus a já měl nafoceno. Úkol splněn. Když Erkhes pochopil, že skutečně nejsem převalák, elegantně se svým stádem odklusal pryč. Ze mě spadla veškerá nervozita. Jen jsem se podíval na hodinky a zjistil, že to jsou už více než dvě hodiny, co jsem opustil džíp. Dostavila se zasloužená únava. Naši mongolští průvodci sledovali dění na placu celou dobu dalekohledem, bavili se prý náramně. Jakmile viděli, že jsou koně již v pohybu, nastartovali džíp a jeli si pro mě. Super pocit, nemuset se teď vracet.

Z džípu pak skokem gazely vyskočila A. a upravila si účes. „Cos to tam tak dlouho dělal, sis je mohl pohladit, když už jsi byl tak blízko, vid? A co fotky, to zas bude paráda, vid?“ Snažil jsem se jí vysvětlit, že to jsou fotky ilustrační, že v tomhle světle se o žádné velké umění prostě nejedná. „Ale vždyť je krásné světlo, ne?“ odvětila A., zatímco na nás pražilo silné polední slunce v poušti, bez jediného mráčku. □

P. S.: Autor opět velmi děkuje společnosti Centrum FotoŠkoda za laskavé zapůjčení fotografické techniky a příslušenství.

29. ČERVNA 2013, TACHIN TAL

Přiblížit se k tomuto stádu převaláků na méně než půl kilometru bylo prakticky nemožné. Přes velmi krátkou závěrku i precizní zaostření zůstávají koně jako siluety ve fata morgáně.

TECHNIKA: Nikon D800, Sigma 300 mm f/2,8 APO EX DG HSM, čas 1/4000 s, clona f/7,1, ISO 640, korekce –0,3 EV

30. ČERVNA 2013, TACHIN TAL

Ne všichni koně v oblasti Tachin Talu však utečou ihned, jakmile uvidí člověka. Původně německá klisna Zur spolu s mongolským hřebcem Aptekem pózovali naopak ochotně.

TECHNIKA: Nikon D800, Sigma 300 mm f/2,8 APO EX DG HSM, čas 1/3200 s, clona f/7,1, ISO 400, korekce –1,0 EV

Zoo Praha získala svou světovou proslulost mj. díky projektům na ochranu ohrožených druhů zvířat. Jedním z nich je *Návrat divokých koní*. V rámci něj pražská zoo, za podpory mnoha partnerů, přepravila již dvanáct koní Převalského zpět do jejich přirozeného prostředí v Mongolsku. Petr Jan Juračka měl tu čest fotografovat v pořadí již třetí transport koní z Prahy zpět do divočiny v červenci 2013. Exkluzivně pro FotoVideo tamtéž sepsal třídílný seriál o zkušenostech s fotografováním nejen tohoto vzácného živočišného druhu.